

Kohtuasi C-12/22

Eelotsusetaotluse kokkuvõte vastavalt Euroopa Kohtu kodukorra artikli 98 lõikele 1

Saabumise kuupäev:

6. jaanuar 2022

Eelotsusetaotluse esitanud kohus:

Okresný súd Prešov (Prešovi piirkondlik kohus, Slovakkia)

Eelotsusetaotluse kuupäev:

13. detsember 2021

Hageja:

UR

Kostja:

365.bank a. s.

Põhikohtuasja ese

Tarbijakrediit – Tarbijakaitse – Direktiiv 2008/48/EÜ – Direktiiv 93/13/EMÜ – Tarbijakrediidilepingu nõuded – Tarbijakrediidilepingu kestus – Tarbija kahjuks teenuse osutaja alusetu rikastumise teel saadu tagasinõudmiseks hagi esitamise aegumistähtaeg – Tõhususe põhimõte ja aegumistähtaaja algus

Eelotsusetaotluse ese ja õiguslik alus

Euroopa Liidu õiguse tõlgendamine, ELTL artikkel 267

Eelotsuse küsimused

Kas 21. detsembril 2016 sõlmitud tarbijakrediidilepingus täpsustatud andmed, mida on tsiteeritud käesolevas eelotsusetaotluses, vastavad direktiivi 2008/48/EÜ artikli 10 lõike 2 punktis a sätestatud nõudele täpsustada krediidiliik selgelt ja kokkuvõtlikult?

Kas 21. detsembril 2016 sõlmitud krediidilepingus täpsustatud andmed, mida on tsiteeritud käesolevas eelotsusetaotluses, vastavad direktiivi 2008/48/EÜ artikli 10 lõike 2 punktis c sätestatud nõudele täpsustada krediidilepingu kestus selgelt ja kokkuvõtlikult?

Kas 21. detsembril 2016 sõlmitud krediidilepingus täpsustatud andmed, mida on tsiteeritud käesolevas eelotsusetaotluses, vastavad direktiivi 2008/48/EÜ artikli 10 lõike 2 punktis g sätestatud nõudele täpsustada krediidiliik selgelt ja kokkuvõtlikult, ning kas

- krediidileping peab sisaldama krediidi kulukuse aastamäära arvutamise matemaatilist valemit koos asjaomaste muutujatega ning arvutust ennast,
- piisab sellest, kui krediidilepingu tekstis on märgitud krediidi kulukuse aastamäära arvutamiseks vajalikud muutujad või on vaja neid korrata, märkides selgesõnaliselt, et need on krediidi kulukuse aastamäära arvutamise eeldused?

Kas direktiivi 93/13/EMÜ võib tõlgendada nii, et selle kohaselt peavad liikmesriigi õigusaktid või praktika nägema ette kohtu kohustuse tunnistada lepingusäte ebaõiglaseks isegi pärast lepingulise suhte lõppemist, nagu käesoleval juhul?

Kas kohtupraktika, mis tarbijakrediidilepingu kohustusliku tingimuse väidetava puudumise korral eeldab, et see asjaolu oli tarbijale teada juba krediidilepingu allkirjastamise ajal, eriti kui tarbija eraldi kinnitas, et ta on teiste seotud laenudokumentide (nagu näiteks tarbijakrediidi standardinfo teabeleht, saadud dokumentide nimekiri jms) allkirjastamisega end krediidilepinguga kurssi viinud, on vastuolus nõukogu direktiiviga 93/13/EMÜ tervikuna ja eriti selle põhjendusega 5 (arvestades, et üldjuhul tarbijad ei tunne õigusnorme, mis reguleerivad teistes liikmesriikides kaupade müügi või teenuste osutamise lepinguid; samas võib selline teadmatus takistada neil teises liikmesriigis kaupade või teenuste ostmiseks otseste tehingute tegemist).

Kas tarbijakaitse ja tõhususe põhimõttega on vastuolus, kui liikmesriigi õigus näeb ette subjektiivse aegumistähtaja, mille jooksul saab tarbija arvelt teenuse osutaja alusetu rikastumise teel saadu tagastamist nõuda, ja ka objektiivse aegumistähtaja, mis põhineb neutraalsel kriteeriumil (alusetu rikastumise esinemine), nii et selle hetke kindlaksmääramine, mil aegumistähtaeg hakkab kulgema, ei ole üksnes tarbija otsustada, ja seega ilma, et teenuse osutajal oleks reaalne võimalus end aegumistähtajale tuginedes kaitsta?

Kas tarbijakaitse ja tõhususe põhimõtetega on kooskõlas see, et teenuse osutaja poolt koostatud krediidilepingu mis tahes puudust loetakse automaatselt teenuse osutaja tahtliku rikkumise tagajärjeks?

Kas allpool viidatud Euroopa Liidu Kohtu otsustes sisalduvat tõhususe põhimõtet tuleb tõlgendada nii, et lepingu puuduse tõttu intressita ja ilma tasudeta antud laenuga kaasnenud alusetu rikastumise aegumistähtaeg hakkab kulgema alles alates hetkest, kui kohus on teinud otsuse sellise puuduse kohta (nt tuvastab, et laenu on antud intressita ja ilma tasudeta)?

Millisel ajahetkel hakkab aegumistähtaeg vastavalt allpool viidatud Euroopa Kohtu otsustes kohaldatud tõhususe põhimõttele kulgema?

Viidatud Euroopa Liidu õiguse sätted ja Euroopa Kohtu praktika

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. aprilli 2008. aasta direktiiv 2008/48/EÜ, mis käsitleb tarbijakrediidilepinguid ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 87/102/EMÜ: eelkõige artikli 10 lõige 2

Nõukogu 5. aprilli 1993. aasta direktiiv 93/13/EMÜ ebaõiglaste tingimuste kohta tarbijalepingutes.

Euroopa Kohtu otsus C-485/19 (resolutsiooni punkt 1).

Euroopa Kohtu otsus liidetud kohtuasjades C-224/19 ja C-259/19 (resolutsiooni punkt 4).

Euroopa Kohtu otsus liidetud kohtuasjades C-776/19 ja C-782/19 (resolutsiooni punkt 1).

Viidatud riigisisised õigusnormid

Tarbijakrediidi seadus nr 129/2010

Paragrahv 9 lõige 2 – Tarbijakrediidileping peab lisaks tsiviilseadustikus sätestatud nõuetele sisaldama järgmist:

- a) tarbijakrediidi liik,
- f) tarbijakrediidilepingu kestus ja tarbijakrediidi lõpliku tagasimaksmise kuupäev (alates 1. maist 2018 – krediidilepingu kestus),
- k) krediidi kulukuse aastamäär ja tarbija poolt makstav kogusumma, mis arvutatakse krediidilepingu sõlmimise ajal olemasolevate andmete alusel; märkida tuleb kõik kõnealuse krediidi kulukuse aastamäära arvutamisel kasutatud eeldused.

Tsiviilseadustiku (Občiansky zákonník č. 40/1964 Zb.) nr 40/1964 § 107:

(1) Õigus alusetu rikastumise teel saadu tagasi nõuda aegub kahe aasta jooksul alates hetkest, kui asjaomane isik sai teada alusetust rikastumisest ning sellest, kes

tema arvelt alusetult rikastus. (Kohtu märkus – see on subjektiivne aegumistähtaeg)

(2) Õigus alusetu rikastumise teel saada tagasi nõuda aegub hiljemalt kolme aasta jooksul ning tahtliku alusetu rikastumise korral kümne aasta jooksul alates alusetu rikastumise toimumisest. (Kohtu märkus – see on objektiivne aegumistähtaeg)

Asjaolude ja põhikohtuasja menetluse kokkuvõte

- 1 Hageja sõlmis 21. detsembril 2016 kostjaga tarbijakrediidilepingu, mille kohaselt sai ta laenu 5000 eurot, mis tuli tagasi maksta 96 kuu jooksul igakuiste osamaksetena summas 83,89 eurot, ning mille viimase makse kuupäevaks oli kokku lepitud 25. detsember 2024.
- 2 Hageja ja kostja vahelise lepingu punktis 2.2 „Laenu põhiparameetrid“ on märgitud, et tegemist on sihtotstarbelise laenuga, mis on mõeldud refinantseerimiseks. Samas punktis on sätestatud antud laenu summa, laenu igakuiste osamaksete arv, laenu lõpliku tagasimaksmise kuupäev, igakuise osamakse summa, viimase igakuise osamakse summa, fikseeritud intressimäär, panga krediidi kulukuse aastamäär, turu keskmine krediidi kulukuse aastamäär protsentides, laenu andmise tasu, suurim lubatud tasu, laenusaaaja poolt makstav kogusumma, esimese igakuise osamakse kuupäev ja iga järgneva igakuise osamakse kuupäev.
- 3 Krediidilepingus on märgitud, et tegemist on tähtajalise lepinguga, mis kehtib seni, kuni võlgnik on tasunud kõik krediidilepingust tulenevad kohustused kostja ees. Kui laen on vastavalt krediidilepingule tagasi makstud, lõpeb leping laenu viimase osamakse tagasimaksmise kuupäeval. Lepingu punkt 2.4 sisaldab ka tagasimaksetabelit, mis näitab iga osamakse summat ja seda, kuidas see jaguneb põhisummaks ja intressiks, ning esimese osamakse tasumise kuupäeva 25. jaanuar 2017 ja viimase osamakse tasumise kuupäeva 25. detsember 2024.
- 4 Mis puudutab krediidi kulukuse aastamäära arvutamise eeldusi lisaks juba mainitud andmetele, siis sisaldab leping muu hulgas järgmist sätet – krediidi kulukuse aastamäär arvutatakse eeldusel, et laenajale antakse kokkulepitud summas ühekordselt laenu kuupäeval, mil krediidileping on sõlmitud. Krediidileping kehtib kokkulepitud aja jooksul ning võlgnik ja pank täidavad oma kohustusi krediidilepingus sätestatud tingimustel ja tähtaegadel. Krediidi kulukuse aastamäära arvutamisel kasutatakse krediidiandja krediidilepinguga seotud kogukulusid, välja arvatud tasud, mida tarbija peab maksma krediidilepingus sätestatud kohustuste täitmata jätmise eest.
- 5 Lepinguline suhe vaidluse poolte vahel jätkus kuni 16. veebruarini 2018, mil hageja vabatahtlikult tasus kogu laenujäägi summas 5715,08 eurot.

- 6 Okresný súd Prešov (Prešovi piirkondlik kohus) 16. septembril 2021 esitatud hagi palub hageja kohtul tuvastada, et laen on intressita ja tasudeta, et kostjal tuleb hüvitada alusetult saadud 715,8 eurot ning et lepingu tingimused on ebaõiglased.

Põhikohtuasja poolte peamised argumendid

- 7 **Hageja** väidab, et krediidileping ei sisalda tarbijakrediidi seadusega nr 129/2010 ja direktiiviga 2008/48 sätestatud nõudeid. Tema väitel ei ole selles piisavalt selgelt välja toodud järgmised nõuded:
- krediidi liik,
 - krediidilepingu kestus,
 - krediidi kulukuse aastamäära arvutamiseks kasutatud eeldused on ebapiisavad.
- 8 Hageja märgib, et erinevalt direktiivist nõuab Slovaki tarbijakrediidiseadus mitte ainult krediidi lõpliku tagasimaksetähtaja, vaid ka lepingu kestuse märkimist. Direktiivi artikli 10 lõike 2 punkti c tuleb tõlgendada nii, et lepingu kestust tuleb täpsustada kui „alates...kuni...“. Hageja viitab Krajský súd v Prešove (Prešovi maakonnakohus, Slovakkia) otsusele nr 19Co/76/2019, mis lepingu kestusega seoses nõuab konkreetselt selle täpsustamist, kas leping on sõlmitud tähtajatult või tähtajaliselt ning tähtajalise kestuse korral tuleb välja tuua lepingu täpne kestus. Samuti peab ta vajalikuks, et lepingu kestus oleks märgitud otse tarbijalepingus endas, st tarbija poolt allkirjastatud dokumendis. Ta juhib tähelepanu asjaolule, et Slovaki tarbijakrediidi seadus teeb vahet lepingu kestuse mõistel ja tarbijakrediidi lõpliku tagasimaksmise kuupäeva mõistel ning et leping peab seega sisaldama teavet mõlema kohta.
- 9 Hageja viitab ka Prešovi maakonnakohtu otsusele, mille kohaselt ei ole piisav, kui krediidi kulukuse aastamäära nimetamisel märgitakse ära selle suurus ise, vaid oluline on märkida ka kõik krediidi kulukuse aastamäära arvutamise eeldused. Need eeldused on laenusumma, osamakse summa[,] osamaksete intervall, osamaksete arv, intressimäära suurus ja võimalikud tasud. Slovaki kohtupraktika kohaselt ei ole krediidi kulukuse aastamäära suurus üksi piisav, et täita selle arvutamise eeldusi, vaid lepingus tuleb esitada ka **matemaatiline arvutus**, mille alusel võlausaldaja krediidi kulukuse aastamäära kindlaks määras.
- 10 Hageja väidete kohaselt on tarbijakrediidi **liigi** märkimine nõutav nii direktiivi kui ka Slovaki tarbijakrediidiseaduse kohaselt.
- 11 Hageja sõnul tähendab kohustuslike andmete puudumine, et krediidileping on intressita ja ilma tasudeta ning et aegumistähtaeg algab hetkest, mil kohus otsustab, et laenu on antud intressita ja ilma tasudeta.

- 12 **Kostja** sõnul on kõik lepingu nõuded, mis hageja väitel puuduvad, kirjas ka „tarbijakrediidi standardinfo teabelehel“, mille:
- punkti 2 alapunktis a on märgitud: tarbijakrediidi liik – eriotstarbeline laen, mis on mõeldud refinantseerimiseks.
 - punkti 2 alapunktis d on märgitud: krediidilepingu kestus – krediidileping sõlmitakse tähtajaliselt, kuni kõik krediidilepingust tulenevad kohustused panga ees on tagasi makstud. Korrektse tagasimaksmise korral on krediidilepingu kestus 96 kuud, krediidi lõpliku tagasimaksmise eeldatav kuupäev sõltub esimese osamakse kuupäevast ja vastab 96 igakuise osamakse tagasimaksmisele.
 - punkti 3 alapunktis b on märgitud: krediidi kulukuse aastamäär – aastamäär arvutatakse järgmiste näitajate alusel: tarbijakrediidi summa, igakuiste fikseeritud osamaksete summa, igakuiste fikseeritud osamaksete arv ja intressimäär, ning seejärel märgitakse, mida leping täpselt sisaldab.
- 13 Seega on kostja veendunud, et ta on täitnud nii direktiivi kui ka Slovaki tarbijakrediidi seaduse nõudeid. Kostja sõnul esitati hagi laenu intressita ja ilma tasudeta laenuna tuvastamiseks, alusetult saadu tagasimaksmiseks ja ebaõiglase lepingutingimuse tuvastamiseks rohkem kui kolm aastat pärast laenu tagasimaksmist ning on seega ilmselgelt spekulatiivne.
- 14 Lisaks märgib kostja, et hageja sai tarbijakrediidi standardinfo teabelehe 16. detsembril 2016, s.o viis päeva enne krediidilepingu sõlmimist ning et hagejal oli seega piisavalt aega – juhul, kui mõningad nõuded ei olnud talle arusaadavad – astuda vajalikke samme, et teha need selgeks enne lepingu allkirjastamist.
- 15 Kostja viitab Euroopa Kohtu otsusele C-290/19, millest tuleneb, et kui krediidiandja märgib krediidi kulukuse aastamäära täpse suuruse krediidilepingusse, on ta täitnud tarbija suhtes oma teavitamiskohustust.
- 16 Kostja esitab ka aegumise väite vastavalt tsiviilseadustiku § 107 lõigetele 1 ja 2. Isegi kui aegumistähtaeg algaks laenu kogu jäägi tagasimaksmise kuupäevast, oleks alusetu rikastumise teel saadu tagasinõudmise õigus selle kohtule esitamise ajal aegunud.
- 17 Kostja sõnul tuleneb Euroopa Kohtu otsustest C-698/18, C-699/18, C-224/19 ja C-259/19, et
- a) Euroopa Liidu õigusega on kooskõlas kehtestada tarbijatele mõistlikud tähtajad pöörduda õiguskindluse huvides kohtusse. See kehtib ka reegli kohta, mis võimaldab esitada aegumise vastuväite ka tarbijate poolt esitatud hagide puhul, mille eesmärk on panna maksma laenu kui intressita ja ilma tasudeta antud laenu tuvastamisest tulenev tagasitäitmisenõue.

b) kui kolmeaastane aegumistähtaeg on seadusega ette nähtud ja ette teada, on see piisav meede, et võimaldada tarbijal valmistada ette ja kasutada tõhusat õiguskaitsevahendit. Seega ei ole aegumistähtaaja pikkus iseenesest tõhususe põhimõttega vastuolus.

- 18 Nii hageja kui ka mõned Slovakkia kohtud on tõlgendanud Euroopa Kohtu otsust C-485/19 nii, et Euroopa Kohus „jättis jõusse“ ainult 10-aastase objektiivse aegumistähtaaja.

Eelotsusetaotluse esitamise põhjused

- 19 Eelotsusetaotluse esitanud kohtu arvates ei ole Slovaki tarbijakrediidi seadus lepingu kestuse osas direktiivi nõuetekohaselt üle võtnud ja kohustas teenuse osutajat kehtestama vaidlusaluse lepingu sõlmimise ajal täiendava nõude, nagu näitab direktiivi ja Slovaki tarbijakrediidi seaduse sätete tsitaatide võrdlus.
- 20 Pooltevaheline lepinguline suhe on juba lõppenud ja seetõttu ei saa väita, et lepingutingimus on ebaõiglane.
- 21 Liikmesriigi kohtu ülesanne on tegeleda ka aegumistähtaaja mõistlikkusega. Nimetatud kohus on seisukohal, et kui alusetu rikastumise – mis tulenes ebaõiglasest lepingutingimusest – teel saadu tagasinõudmise aegumistähtaeg hakkab kulgema enne, kui kohus on teinud otsuse ebaõiglase lepingutingimuse kohta, on see vastuolus tõhususe põhimõttega.
- 22 Samas on see kohus kahtleval seisukohal, kas sama järeldus peaks kehtima ka siis, kui leping ei sisalda seadusest tulenevat nõuet (mille puudumise tõttu võib järeldada, et laen on intressita ja ilma tasudeta) või kui see on lepingus esitatud ebatäpselt.
- 23 Kohus leiab, et tarbija teadlikkus alusetu rikastumise toimumisest peab olema seotud konkreetse objektiivse ajahetkega. Ei piisa sellest, kui tarbija pelgalt väidab, et ta sai konkreetset kuupäeval alusetust rikastumisest teada kolmanda isiku käest (nt kodanikuühendus, mis väljastab talle tõendi, et ta sai alusetust rikastumisest teada kahe aasta jooksul hagi esitamisest).
- 24 Eelotsusetaotluse esitanud kohtu arvates ei ole alusetu rikastumise teel saadu tagasimaksmiseks esitatud hagi puhul aegumistähtaaja alguse küsimuses vahet, kas tegemist on tarbijasuhtest või muudest õigussuhetest tuleneva hagiga, kui muudes kui tarbijasuhetes ei näe riigisiseseid õigusnormid ette, et aegumistähtaeg hakkab kulgema alles siis, kui kohus on tuvastanud nende hagide õigusliku aluse.
- 25 Eelotsusetaotluse esitanud kohus ei nõustu hageja väidetega ja toetab kostja väiteid, ent ta on Krajský súd v Prešove (Prešovi maakonnakohus kui apellatsioonikohus) praktikast arvestades otsustanud taotleda direktiivide 2008/48/EÜ ja 93/13/EMÜ ning Euroopa Kohtu otsuste tõlgendamist. Nende

direktiivide ja kohtupraktika tõlgendamine on vajalik asjas sisulise otsuse tegemiseks.

- 26 Seetõttu esitab eelotsusetaotluse esitanud kohus eelotsuse resolutsioonis esitatud küsimused.

TÖÖDOKUMENT